

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΜΕΛΟΔΡΑΜΑΤΟΣ

809

τοῦ κ. ΑΝΤ. ΧΑΤΖΗΠΟΣΤΟΛΟΥ

Ἔγινε, λοιπόν, ὁ θίασος συνεταιρικός ἀπὸ τοὺς δύο μαέστρους καὶ τοὺς μουσικοὺς, ἐπήρσαν τὸ ὀπαίθριο Βαριετῆ (πρῶην καλοκαίριον θέατρο Κυβέλης, σήμερ κατεδαφισμένον) καὶ ἄρχισαν, στίς ἀρχῆς Ἰουνίου παραστάσει. Ἀνέβασαν τὴν «Φαυορίτσα» μὲ θωμασία ἐκτέλεσι τοῦ ρόλου τῆς Λεωνώρας ἀπὸ τὴν ἄλλη διαβολογυναίκα, τὴν Ταντολίνη. Ἀνέβασαν, ἐπίσης, «Ριγολέττο» καὶ «Φάουστ». Στὰ δύο αὐτὰ ἔργα φάνηκε καθαρά, ἡ μεγάλη καλλιτεχνικὴ ἀξία τοῦ Βακαρέλη καὶ Βλαχοπούλου, οἱ ὁποῖοι ἔπαιξαν σὺν πρώτῃ γραμμῆς πεπειραμένοι καλλιτέχνες. Ἐκτοτε, τὰ δύο αὐτὰ ἔργα ἔμειναν στὸ ρεπετόριο τοῦ Μελοδράματος.

Τὰ φοβερὰ ἐλαττώματα.

Ἄζειται νὰ ἀναφερθῆ εἰδῶ, ἕνα δείγμα τῶν φοβερῶν καλλιτεχνικῶν ἐλαττωμάτων.

Ἐνὼ οἱ παραστάσεις στὸ Βαριετῆ πῆγαιναν καλλιτεχνικῶς καὶ ταμειακῶς πολὺ καλά, μιά Κυριακὴ, ὁ Βακαρέλης καὶ ὁ Βλαχοπούλος, ἐπιστρέφοντες ἀπὸ τὴν Πειραιᾶ, ὅπου ἐφύλαξαν ἐς κάποια ἐκκλησία, διεφώνησαν διὰ τὴν ἐθνικότητα ἐνὸς καραβιοῦ ποῦ εἶδαν στὰ φαληρικὰ ὕδατα. Ὁ ἕνας τὸ ἤθελε ἐγγλέζικο, ὁ ἄλλος γερμανικὸ. Ἡ διαφωνία προχώρησε σὲ προσβλητικὰ μῆξεις. Βλάκας ὁ ἕνας, ἡλίθιος ὁ ἄλλος. Τότε, ὁ Βακαρέλης, σὺν νὰ ἐφτίγαιε τὸ Μελοδῶραμα τὸν κοινὸν ποῦ θὰ πῆγαινε νὰ ἀκούσῃ τὴν βραδυνὴν παράστασι, λέει τὸν Φλωριανό: ἀφοῦ εἶμαι βλάκας, δὲν παίζω ἀπόψε καὶ νὰ βρῆτε βαρτόνοισι.

Ἐτήρησε τὴν ἀνόητη ἀπειλή του καὶ τὸ ἀκατάλογιστο ποίημα του, τὸν ἀνεζήτησαν παντοῦ. Στὸ τέλος ἡ παράστασις ἐματαιώθη. Ὁ θεατῶννης Νάζος ποῦ εἶχε κι' ἄλλες ἀφορμῆς καὶ ποῦ ἤθελε νὰ δώσῃ τὸ θέατρον σὲ μιὰ ἰταλικὴ ὀπερέτα, διέλυσε τὴν σύμβασιν τότε καὶ τὸ Μελοδῶραμα θὰ βρισκόταν ἀστεγόν, ἂν δὲν συνέβαινε νὰ εἶναι ἐλευθερὸν τὸ παλιὸν θέατρο Ὀμοιοίσις, ὅπου κατέφυγε.

Ἐκεῖ ἀνέβασαν τὴν «Τραβιάτσα», τὴν «Υπνοβράτιδα» καὶ τὴν «Λουκίας».

Ἐμφάνισις τοῦ Ν. Μωραίτη.

Ἐδῶ ἐμφανίζεται ἕνας ἄλλος μεγάλος στυλοβάτης τοῦ Μελοδράματος, ποῦ ἀπέφωρε ὀλόκληρον τὴν ζωὴν του σ' αὐτό. Ὁ Νίκος Μωραίτης ἡ Κουρσασάνδ.

Ὁ Μωραίτης εἶχε γεννηθῆ σὺν Χ. Στρουμπούλῳν στὸ χορὸ τῆς Μητροπόλεως. Μιά ἡμέρα, ὅταν τὸ Μελοδῶραμα ἔπαιζε «Μποέρι» στὸ Δημοτικόν, ὁ Στρουμπούλης τὸν παρουσίσει στὸ Λαυράγκα. Ὅταν πάλι τὸ Μελοδῶραμα ἔπαιζε στὸ θέατρο τῆς Ὀμοιοίσις, ὁ Μωραίτης παρουσιάστηκε μόνος του στὸ Λαυράγκα, δευλότατος καὶ συνοσταλιμένος. Ὁ Λαυράγκας, αὐτὴν τὴν φορὰ, τὸν πρόσεξε, τὸν δοκίμασε καὶ ἔμεινε ἐνθουσιασμένος. Ἔτσι ὁ μακαρίτης Χ. Στρουμπούλης ἔκαμε δύο πολὺτιμες ἀνακαλύψεις καὶ προσφορὰς στὸ Μελοδῶραμα. Τὸν Ἀποστόλου καὶ τὸν Μωραίτη.

Μὲ τὸ ἀνέβασμα τῆς «Λουκίας», ὁ Μωραίτης ἔπαιξε γὰν πρώτη φορὰ τὸν γαμπρὸ (τὸν Ἄρθρορο) καὶ κατόπιν, τὸν «Υποψήφιον Βουλευτῆ». Ὅταν τραγοῦδησε τὴν

ρομάντσα «Πάντα ἐνθυμομει ἐκεῖνον τὸ βράβου», τὸ κοινὸν ἔμεινε καταπλήκτο ἀπὸ τὴν νοητεία τῆς μελωδικῆς καὶ θερμῆς τοῦ φωνῆς. Θύελλα χειροκροτημάτων καὶ εὐχῆ καὶ μὲρὰ ἐπικολούθησαν, ὑπεχρεώθη δὲ νὰ τὴν ἐπαναλάβῃ τρεῖς φορὲς. Ὁ Μωραίτης, ποῦ δὲν εἶχε πᾶρι καμμία ἐγκυκλοπαιδικὴ καὶ θεατρικὴ μῶρφωσι, ποῦ δὲν ἤξερε οὔτε νὰ παίξῃ οὔτε νὰ τραγοῦδησῃ (ποῖος νὰ τοῦ τὸ μᾶθη;), οὔτε νὰ σταθῇ, τὰ ἔχουσι καὶ ἔζησε πραγματικὰ μέσα σὲ δευτερὰ τὴν βραδυὰ ἐκείνη.

Δραστηριότης καὶ ἀτυχία.

Σὸ Μελοδῶραμα, παρά τὸν συναγωνισμό τῆς ἰταλικῆς ὀπερέτας, ἐργαζόμεν πολὺ καλά, χάρις σὴν δραστηριότητά του καὶ τὸ συνὸν ἀνέβασμα νέων ἔργων. Ὅλα ἔβειναν πῶς θὰ γίνονταν μιὰ πολὺ ἐργασία. Ἐαφικὰ ἄλλως, ἡ Λίνα Μόντι ἐδραπέτευσε. Ἀφοῦ μάλωσε μὲ τὸν Σπινέλλη, ἐρωτεύθηκε ἕναν ἠθοποιὸ τῆς ἰταλικῆς ὀπερέτας καὶ ἐγκατέλειψε μιὰ μέρα χωρὶς εἰδοποίηση τὸ Μελοδῶραμα γὰν ἂν ἀκολουθῆσῃ τὸν νέον φίλον τῆς στῆν Ἰταλία. Ἡ συνέχεια τῶν παραστάσεων τῶρα, μὲ μόνην τὴν Ταντολίνην ἦταν ἀδύνατος. Κατ' ἀνάγκην, ἐπῆρθε διακοπὴ τῶν παραστάσεων.

Ἐν τῷ μεταδῶραμ, ἐπέιθε εἰλε τελεώσις ἡ καλοκαιρινὴ οἰσιζὸν καὶ διὰ νὰ διατηρηθῇ ἡ συνοχὴ τοῦ θιάσου, τὸ μελοδῶραμα ἐργάστηκε ὅλο τὸν χειμῶνα τοῦ 1900—1901, μελετώντας καὶ προετοιμάζοντας νέα ἔργα. Ἔβωσεν ἐν τούτοις καὶ μερικὰ κατὰ διαστήματα παραστάσεις. Τότε ἔπαιξε καὶ ἡ Ἄθηνά Ρουσσάκη καὶ εἶνε ἡ πρώτη ἑλληνίδα ποῦ ἔπαιξε στὸ μελοδῶραμα.

Τὸ καλοκαίρι τοῦ 1901, τὸ Μελοδῶραμα ἔπαιξε στὸ Βαριετῆ, ἡ οἰσιζὸν αὐτὴ διακρίνεται γὰν τὰ ἐξῆς γεγονότα. Ἐν πρώτοις, ἦλθε ἀπὸ τὴν Ἰταλία ἡ Ἄνιτα Μπατοῖνη. Αὐτὴ πάλι, εἶνε ἡ πρώτη μετακλιθεῖσα ἀπὸ τὸ Μελοδῶραμα ξένη καλλιτέχνης. Ἦταν συμπαστατότα, μὲ γλυκεῖα φωνὴ καὶ ἄρεσι πολὺ. Ἡ ἐμφάνισις τῆς ἔγινε μὲ τὸν «Ἐρνάν», τὸν ὁποῖον εἶχε μεταφράσει ὁ Λαυράγκας καὶ ἦταν τὸ νέο ἔργον τῆς περιόδου.

Δευτέρον γεγονός. Ἐνῶ ὅλοι οἱ μουσικικοὶ συνεργάζοντο κανονικὰ, ὁ Χατζῆλοκάς καὶ ὁ Κυπαρίσης χρειάστηκε νὰ πᾶνε γὰν καλὴ ἐργασία στῆν Πόλι. Τὸν Τὸν Κυπαρίση δὲ ἀντικαθιστοῦσι ὁ Βακαρέλης. Ἄλλὰ τὸν Χατζῆλοκά: Ὁ Μωραίτης ἦτας πολὺ ἐνῶρις νὰ τὸν ἀντικαταστήσῃ. Εἰδοποίησαν τότε, τὸν Μιλῶνα, τὸν βαθύφωνον Νικολάου καὶ ἐκείνος τοὺς ἔστειλε τὸν ἕκεί οἰουδίζοντα Ἕλληνα τέκνον Χρ. Σαυθόπουλον, γὰν τὸν ὁποῖον ὁ Γεράκης ἔκαμε μεγάλῃ διαφιμίσι. Ὅταν ἦλθε ὁ Σαυθόπουλος ὄρησι ἀμέσους δοκιμῆς, ἀλλὰ ἐλάμβανε τετάσιτες προφυλάξεις. Ἐκαμε εἰδικὴ δίατασι, δὲν ἐβγαλε μιὰ ἀληθινὴ νότα, γὰν νὰ μὴ κουράσῃ τὴν φωνὴν του καὶ δὲν μίλοσε ποτὲ δυνατὰ. Μποροῦσε κανεὶς νὰ εἶνε βέβαιος γὰν τὸ θλιβερὸ ἀποτέλεσμα. Τὴν βραδυὰ τῆς παραστάσεως—παίζονταν ἡ «Λουκίας»—παρουσιάστηκε ἡ ἀρσαστοῦσις καὶ οἱ νότες δὲ ἔβγαιναν, πλῆρης ἀποτυχία. Ἀπογοητευμένος καὶ ὁ ἴδιος ἀπὸ τὴν ψυχρότατη ὑπόδοχὴ τοῦ κοινου, ἀπέσπρη ἀμέσως.

Στῆν ἐπικίνδυνον αὐτὴν στιγμῇ, φανερώθηκε τὸ ζεύγος Κοκκίνῃ, ἀληθινὸ σωσθιο τοῦ Μελοδράματος.

‘Η πρώτη περιόδεα.

Το ζεύγος Κοκκίνη δέν χρειαζόταν κομμιά προετοιμασία. Είχαν μεγάλο ρεπερτόριο και οι δύο τους, στά ελληνικά. Έπεισαν λοιπόν άμέσως «Λουκία» και τó Μελοδραμα πρύτερχοι να δώση με τήν σύμπραξι του Φλωριανού και του Βακαρέλη, μιά πρώτη τάξεως παράστασι.

Στό τέλος, σχεδόν, τής σαιζόν, τó Μελοδραμα, έπειξε τó μονόπρακτο έργο του Λαυράγκα «Η Μάγισσα», μέ πρωταγωνίστρια τήν μέτζοσοπράνο ‘Οδιγιόν.

Έν τώ μεταξύ, ó Χατζηλουκάς, και ó Κυπαρίσης συνιστόσαν έπιμόνας άπό τήν Πόλι, να πάη τó Μελοδραμα έκει. ‘Ο Λαγκαδάς πού άπεστόλη γιά τις σχετικές ένέργειες, γύρισε άπρακτος, γιατί δέν ύπήρχε κανένα ελεύθερο θέατρο.

Άφοú άπεκλείσθη ή Κωνσταντινούπολις, ó Κοκκίνης; τολημύρς καθώς ήταν, έπρότεινε να πάη τó Μελοδραμα στην Σμύρνη. Καί αυτός κι ή γυναίκα του ήταν Σμυρνιοί και βασιζόταν τήν ύποστηρίξει τών συμπατριωτών του.

Έτσι, κατά τó τέλος ‘Οκτωβρίου του 1901, τó Μελοδραμα έκίνησε γιά τήν πρώτη του περιόδεα. ‘Ο Λαυράγκας δέν τó ήκολούθησε, γιατί δέν μπορούσε να άφισή τά μαθήματα του ‘Ωδείου στό όποιον ήταν διωρισμένος. Έπήγε, έπομένως, ó Σπινέλλης, ό όποιος είχε σοβαρούς αισθηματικούς λόγους να φύγη από τάς ‘Αθήνας. ‘Αλλά, στην Σμύρνη, άλλοι αισθηματικοί λόγοι τόν ήναγκασαν να έπιστρέψη και ατόχμας, ήτι τότε έτυχε να βρίσκειται έκει ό Σπύρος Μπεκατώρος, ό όποιος ανέλαβε, ύστερα από 11 χρόνια και πάλι τήν διεύθυνση του Μελοδραμάτος. ‘Ο καυμένος, ό Μπεκατώρος! Προσέφερε τόσες ύπηρεσίες και όμως, εινε ελάχιστα γνωστός.

Στήν Σμύρνη, τó Μελοδραμα άντιμετώπισε τά έξοδά του και ύστερα, πήγε στη Ρουμανία, όποτε έπανήλθε στός ‘Αθήνας. Καλλιτεχνικός, πλήρης, μεγάλη και άπόλυτος έπιτυχία. Οικονομικός άπλη, στεναχωρημένη συντήρησης.

‘Η πρώτη διάλυσις.

Όταν έπέστρεψε τó Μελοδραμα άπό τή Σμύρνη, συνέπραξε μέ δύο Ιταλούς καλλιτέχνας, πού είχαν παραιμείνι στός ‘Αθήνας. Τήν μέτζο σοπράνο Καμποφόρε και τόν βαρότονο Φατσιόνι.

Άρχισαν παραστάσεις τó καλοκαίρι τού 1902, στό Βαριετέ. Άλλά διά διαφόρους λόγους, οι εισπράξεις δέν ήταν καθόλου καλές. Οι συνεταιίροι πού ήταν μόνον οι πρωταγωνιστάι, όχι μόνον δέν εισπράτταν τίποτε, αλλά δέν μπορούσαν, όπως γινόταν πάντοτε, να πληρώσουν τή χροαδία, τήν όρχήστρα και τά άλλα έξοδα. Ήταν άναπαφευκτο να πνέσθη διαλυτικός άνεμος. ‘Ο Χατζηλουκάς πρώτος έφυγε γιά τó Μιλάνο. Τό ζεύγος Κοκκίνη θυμήθηκε τις άλλοτε συναυλιές του και έφυγε γιά τήν Άγγλία. Καί έπί πλέον, ή Ταντολίνη έπεισε τόν Βακαρέλη να πάνε κι’ αυτοί γιά συναυλιές. Έφυγαν κι’ αυτοί γιά τήν Αίγυπτο.

Ύπο τούς όρους αυτούς, τó Μελοδραμα ήταν άδύ-

νατο να συνεχίση τις παραστάσεις του. Καί τó καλοκαίρι του 1902 διελόθη.

Δευτέρα περίοδος του Μελοδραμάτος.

(Σεπτέμβριος 1902 — Φθινόπωρο 1906).

Όσα άπό τά μέλη του Μελοδραμάτος μπορούσαν να γυρίσουν στό βιοποριστικό τους έπάγγελμα, τó έκαμαν άμέσως. Οι άλλοι περιμέναν να παρουσιασθή κάποια εύκαιρία.

Έκ τής μέχρι τότε όμως έργασίας του Μελοδραμάτος είχε άποδειχθεί και είχε γίνει άντιληπτό άπ’ όλους, ότι τó Μελοδραμα δέν ήταν δυνατό να άντιμετωπίζη τά μεγάλα του έξοδα με μόνες τις εισπράξεις του. Χρειαζόταν ή κρατική βοήθεια, άφοú αυτό γίνεται και μέ τά ξένα μελοδράματα. Ή τουλάχιστον, χρειαζόταν ένας μεγάλος οικονομικός παράγων, ή ένας καλός κεφαλαιοχόος να αναλάβη—άν εινε δυνατόν!—μόνο τις ζημιές.

Έπειδή όμως τίποτε άπ’ αυτά δέν φαινόταν πιθανό, οι μελοδραματικοί παρέμειναν έπ’ άρκτο διάστημα εν διαλύσει.

‘Ο Λαυράγκας έπέθεθε στην συνθετική του έργασία. ‘Ο καιρός περνούσε και δέν φαινόταν τίποτε πού θά μπορούσε να ξαναδώση ζωή στό Μελοδραμα. Μία πρότασις πού είχε γίνει άπό τó θέατρο Κογκέρεια τής Κων/πόλεως, δέν έτελεσφόρησε. Πρό τής μεγάλης ατής άμυχανίας, τó Μελοδραμα έστράφη πρós τó Μπαρμπά.

‘Ο Θεόδωρος Βαλααμής, ό έπιλεγόμενος Μπαρμπας, ήταν ό ένοικιαστής του Δημ. Θεάτρου, συμπάθοσε πολύ τó μελοδραμα και είχε δείξει τήν συμπάθειά του ατόη. Διέθεται κάποιο κεφάλαιο και θά μπορούσε να τó διαθέση, Άρχισαν συνηοήσεις και ό Λαυράγκας έκλεισε συμφωνία μαζί του, να αναλάβη αυτός τó Μελοδραμα. σαν δική του έπιχείρησι.

Πρώτη ένέργεια του Μπαρμπά ήταν να στείλη χρήματα, άφ’ ενός μόν, στην Αίγυπτο γιά να έπιστρέψη ό Βακαρέλης μέ τήν Ταντολίνη και άφ’ έτέρου, στό Μιλάνο γιά να έβθουν οι άδελφές Θεοδωριδου.

Οι άδελφές Θεοδωριδου, έξ ών ή μία, ή ‘Ελένη, έγινε σύζυγος του Μ. Βλαχοπούλου, προσέφεραν πολύτιμες ύπηρεσίες. Ή ‘Ελένη παρέμεινε, συνεχώς, μέχρι του 1933, Πιστή στό μελοδραματικό Ιδανικό.

(άκολουθεί)

ΑΝΤ. ΧΑΤΖΗΝΑΠΟΣΤΟΛΟΥ